

4. Mezinárodní srovnání

V porovnání s Maďarskem, Slovenskem a Polskem dosahuje hodnota relativního HDP na obyvatele ČR v roce 2003 nejvyšší úroveň, avšak dynamika je dlouhodobě zřetelně nejhorší. V případě Maďarska vzrostl relativní HDP na obyvatele z hodnoty 44,8 % v roce 1995 na 55,4 % v roce 2003, tj. relativní HDP na obyvatele vzrostl o 10,6 procentních bodů. Na druhém místě je Slovensko, které zaznamenalo růst relativního HDP z 40,3 % v roce 1995 na 47,7 % v roce 2003. Relativní HDP na obyvatele zde tedy vzrostl o 7,4 procentních bodů. Následuje Polsko, jehož relativní HDP na obyvatele je charakteristický hodnotami 36,9 % v roce 1995 a 42,1 % v roce 2003. Relativní HDP Polska tak vzrostl o 5,3 procentních bodů. Na posledním místě je jednoznačně ČR, kde relativní HDP na obyvatele ve vztahu k průměru zemí EU–15 ve sledovaném období dokonce o 0,3 procentních bodů poklesl (z 63,3 % v roce 1995 na 60 % v roce 2003). Vývoj relativního HDP na obyvatele v paritě kupní síly vybraných zemí ve vztahu k průměru zemí EU–15 je zachycen v tab. č. 3.

Tab. č. 3 HDP per capita vybraných zemí (EU–15=100)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ČR	63,3	65,2	63,4	61,1	59,9	59,2	60,3	61,8	63,0
Maďarsko	44,8	44,8	46,0	47,1	47,9	48,8	13,5	53,6	55,4
Polsko	39,6	38,5	40,2	41,0	41,6	41,8	41,9	41,7	42,1
Slovensko	40,3	42,0	43,0	43,5	43,0	43,7	44,6	46,9	47,7

Pramen: Eurostat (únor 2005), vlastní výpočty

Pokud jde o domácí komparativní cenovou úroveň, poskytuje mezinárodní komparace poněkud odlišné závěry. V roce 1995 dosahovaly nejnižší cenové úrovně ve skupině vybraných zemí Česká republika a Slovenská republika. Šlo o dědictví po politice podhodnoceného kurzu koruny jakožto proexportního nástroje přijaté na počátku ekonomické transformace bývalého Československa. Komparativní cenová úroveň ČR tak patrně neodpovídala ekonomické výkonnosti ekonomiky.

Záměrně vysoké podhodnocení kurzu koruny ovlivnilo další dynamiku komparativní cenové úrovně ČR. Relativní cenová úroveň ČR vzrostla z 39,5 % v roce 1995 na 53,1 % v roce 2003, což představuje celkový růst CPL přibližně o 13,6 procentních bodů. Komparativní cenová úroveň Maďarska vzrostla z 42, % v roce 1995 na 55,8 % v roce 2003, což odpovídá růstu CPL rovněž ve výši cca. 13,6 procentních bodů. Následuje Slovensko, kde domácí relativní ceny vzrostly z 38,2 % v roce 1995 na 47,9 % v roce 2003, tzn. koeficient CPL celkově vzrostl přibližně o 9,7 procentních bodů. Relativní cenová úroveň Polska je charakteristická hodnotami 44,6 % v roce 1995 a 51,3 % v roce 2003. Růst CPL tak v případě Polska činil přibližně 6,7 procentních bodů. Hodnoty komparativní cenové úrovně jednotlivých zemí uvádí pro ilustraci tab. č. 4.

Tab. č. 4 Komparativní cenová úroveň vybraných zemí (EU–15=100)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ČR	39,5	41,5	41,5	44,0	43,6	45,5	48,6	52,7	53,1
Maďarsko	42,2	42,5	44,4	43,8	44,9	46,5	50,2	54,8	55,8
Polsko	44,6	47,6	48,5	50,4	48,6	54,1	60,8	57,3	51,3
Slovensko	38,2	38,6	40,5	40,7	38,7	42,5	43,1	43,0	47,9

Pramen: Eurostat (únor 2005), vlastní výpočty

Nesoulad mezi vývojem relativního HDP a dynamikou komparativní cenové úrovně ČR souvisí jak s počátečním „nastavením“ kurzové politiky, tak s pozvolnou deregulací domácích cen v ČR. Záměrně vysoké podhodnocení kurzu vůči paritě kupní síly na počátku ekonomické transformace neodpovídalo fundamentálním charakteristikám české ekonomiky. Na část reálné apreciacie české měny v dalších letech tak lze pohlížet jako na proces narovnávání nadměrně podhodnoceného kurzu koruny.

Volba silně podhodnoceného kurzu jakožto jediného proexportního nástroje v kombinaci s politikou pevného kurzu nebyla příliš šťastná. Podhodnocení kurzu zvyšuje cenovou konkurenceschopnost domácích vývozců na zahraničních trzích, kteří mohou při neměnné výši nákladů prodávat v zahraničí své výrobky

levněji, aniž by se změnil jejich zisk. Tím se snižuje tlak na racionalizaci a optimalizaci výrobních procesů vedoucích ke snižování jednotkových nákladů. Odkládá se rovněž nutnost modernizace a inovace produkce, což je nezbytným předpoklad pro zvyšování kvality nabízených výrobků.

Jistou roli v rámci růstu komparativní cenové úrovně ČR sehrálo patrně taktéž napravování silně deformované struktury domácích cen, jakož i pozvolná deregulace cen ve vybraných sektorech ekonomiky. Na tomto místě je potřeba podotknout, že cenové deregulace probíhaly relativně pomalu a dodnes mohou být příčinou nízké komparativní cenové úrovně ČR ve vztahu k ekonomikám s obdobnou úrovní HDP na obyvatele v paritě kupní síly. Tab. č. 5 ilustruje vývoj cenové struktury ČR v letech 1994–2002. Z tabulky je patrné, že ve sledovaném období rostly nejrychleji náklady na bydlení, vodu, energii a paliva, které byly v roce 2002 přibližně o 170 % vyšší než v roce 1994. O 130 % vzrostly ceny poštovních a telekomunikačních služeb. Třetí nejrychleji rostoucí položkou byly náklady na zdraví a vzdělání, jež zaznamenaly celkový nárůst přibližně o 100 %. Jde tedy vesměs vždy o statky, jejichž ceny byly v důsledky silné regulace dlouhodobě značně podhodnocené.

Tab. č. 5 Vývoj jednotlivých složek CPI ČR (rok 2000=100)

Období	Úhrn	v tom:				
		potraviny a nealkoholické nápoje	alkoholické nápoje, tabák	odívání a obuv	bydlení, voda, energie, paliva	bytové vybav., zařízení domácnosti, opravy
1994	66,1	80,1	67,2	72,3	43,9	79,5
1995	72,2	89,1	71,6	79,8	48,8	83,8
1996	78,5	96,2	78,7	88,0	54,4	87,3
1997	85,2	100,4	83,8	95,8	64,7	92,0
1998	94,2	104,8	91,7	101,9	84,5	97,6
1999	96,2	99,0	96,0	101,9	92,2	99,5
2000	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2001	104,7	105,1	103,2	98,4	109,9	100,2
2002	106,6	103,0	105,2	95,8	116,5	100,0

Období	v tom:						
	zdraví	doprava	pošta a telekomunikace	rekreace a kultura	vzdělávání	stravování a ubytování	ostatní zboží a služby
1994	54,4	64,9	47,7	72,1	53,1	66,4	75,1
1995	61,3	68,4	55,4	78,5	62,0	74,7	79,2
1996	69,0	76,9	63,6	83,7	70,4	79,4	83,3
1997	82,0	83,1	73,2	89,4	77,4	84,7	88,5
1998	93,5	87,0	81,1	95,4	88,7	94,6	95,5
1999	97,3	90,1	93,5	97,5	95,8	97,4	97,9
2000	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2001	103,2	100,3	104,9	105,1	102,8	102,9	104,6
2002	108,0	98,4	108,4	107,3	106,4	106,4	108,8

Pramen: ČSÚ